

HRVATSKA RIEČ

PREDPLATA: ZA ŠIBENIK DONAŠANJEM U KUĆU TE ZA AUSTRO-UGARSKU POŠTOM NA MJESEC K 1.25. ZA TROMJESEC K 3.75 POLUGODIŠNJE I GODIŠNJE RAZMJERNO. — ZA INOZEMSTVO K 15. I POŠTARINA. — PLATIVO I UTUŽIVO U ŠIBENIKU.

JUTARNJI LIST
IZLAZI SRIEDOM, PETKOM I NEDJELJOM

UREDNIČTVO I UPRAVA „HRVATSKE RIEČI“ NALAZE SE U „HRVATSKOJ TIŠKARI“ (DR. KRSTELJ I DRUG.) — RUKOPISI NE VRAĆAJU SE. — NEFRANKIRANA SE PISMA NE PRIMAJU.

POJEDINI BROJ 10 PARA.

Telefon br. 31. — Čekovni račun 71.049

OGLASNI PO CINIČKU.

Veoma važne tužbe kojima bi valjalo doskočiti.

U našoj pokrajini — po statistici od god. 1909. — bit će ove godine sigurno posadjeno do 8000 hektara površine sa duhanom. To bi imalo iznašati oko 90.000.000 struka ili 40.000 kvintala što sve država kupi sa svotom od kojih 6.000.000 kruna.

Uračunav, da još toliko država troši na prenos, preradbi itd., to bi nju taj duhan zapao do 12.000.000 K. Ako ustrvimo, da ju činovništvo za primanje i nadziranje itd. stoji makar 6.000.000 kruna, što je nemoguće, to bi država trošila za cijeli duhan u Dalmaciji do 18.000.000 K.

Nego mi cijenimo, da ona nikako ne može toliko razdati, dočim ona svaki kilogram duhana, pa i najgore vrsti, prodaje najmanje po 10 K, što bi značilo, da ona za 40.000 kvintala uhvati najmanje K 400.000.000. Ili drugim riječima, država bi na duhanu iz Dalmacije dobivala čiste dobiti u najgorem slučaju do 22.000.000 K.

Dvadeset milijuna čiste dobiti nije štala ni za državu, pa bi bilo očekivati, da će ona barem sadoćina duhana ići u susret, ako nikako drugačije, barem ne otežavajući njihovo stanje. Nu tko bi takva štalo očekivao, varao bi se.

Ljetos je suša, pa će kao i svaki drugi prihod, tako i onaj duhana za težaka otlačati. I je li u tim barem prilikama država što učinila da terete težaku olakša?

Učinjeno nije ništa kao ni prije, prem su zastupnici stranke prava radi duhana postavljali interpelaciju na vladu i molili su, da bi se cene pri otkupu duhana povisile.

Sve je poskupilo i za svakoga je življenje od dana do dana teže. Nego za radništvo se brigaju njihove udruge i država, za činovništvo plaće se bez prestanka povisuju. Potrebe za vojsku i u obće tereti svakim danom sve to više rastu. Trgovci što skuplje kupuju to skuplje i prodaju. I na koga pada najveći teret, to jest onaj koji nije u razmjeru sa prihodom? Tko mora terete podnositi bez da mu ih itko olakšava bilo jeftinijom radnjom ili pripomoći ili skupljom prodajom?

Mali posjednik, a takav je i svaki težak u Dalmaciji. Radi toga vidimo da je življenje težaku postalo veoma teško. On se mora ili zaduživati ili seliti.

Nitko neka nemisli, da je zaduživanje ili selitba plod obisti. Ne, to je ljuta potreba, kojoj valja doskočiti. A kako se tu radi o jednoj obćoj, socijalnoj potrebi u ovoj pokrajini, to je dužnost države da obćoj nevolji doskoči.

Čim? Zar subvencijam, zar zaštitnim carinam, zar investicijam?

Od svega toga nema sa strane države ništa, premda bi imali pravo, a država dužnost da doskoči. U takovim okolnostim pitamo da država barem ne bude bezdušni lihvar sa našim pukom, dakle da se ne koristi nepravedno i da mu bez svoje štete pomogne kad može.

Zemlja smo poljodjelska, prevaljujemo krizu filoksera, suša nam uništila skoro cijelu ljetinu a skoro najbolja polja su nam poplavljena. Zašto se ne doskoči bezkamatnim zajmovima kako treba i najpripravnije?

U tom pogledu se ne čini skoro ništa, priznajemo da je radi toga velika krivnja na Zemaljskom Odboru, svakako mnogo veća nego na vladi. Priznajemo da je u obće radi svih nemara i propusta u pogledu obćeg narodnog gospodarstva najveća krivnja institucija koje bi se za to imale brigati, a u rukam su nesposobnih utvaraških perjanica, koje gledaju samo sebe, svoje poste i subvencije, te prema tomu udešavaju svoje držanje i svoju „politiku“.

Nego povraćajuć se na duhan, gdje država ima redovito koristi na desetine milijuna, pitamo, zašto barem tu ne doskoči? Zašto da se ne doskoči suš sustavnim ošumljivanjem cijele pokrajine? A kad ni

to ne će, zašto barem ne povisi cene duhana i pri otkupu, kad je povisila cene prodaje?

Sve su ovo pitanja neriješena, pa ih mi ovog puta samo izličemo.

Ali ima pitanja koja se moraju odmah riješiti, jer nisu skopčana sa troškovima, pa ih vlast može i mora radi pravednosti da riješi.

Pitanje je posve jednostavno: *pri otkupivanju duhana nesmije biti pristranosti, nesmije biti mučenja naroda, nesmije biti svojevrijednog nanešenja štete težaku, nesmije biti zastrašivanja, protuzakonitosti itd.*

Čujemo iz Neretvanskih i Vrgovskih krajeva veoma važnih tužaba. Tamo se otvoreno prieti pristlašam stranke prava raznovrstnim šikanacijam pri otkupu duhana.

U Vrhogoru izliče se kontrolor *Prasek* sa svojim pomagačima Markotičem i ostalim. U Metkovićim *Volinka* i poma-gać mu Galić. Radi Prasekovog postupanja bilo je i interpelacija u bečkom parlamentu.

Način njihovog postupka je da čine po 4 dana izgubiti vremena težacima jer neće da se glede cene nagode a neće ni da uzorke šalju Beč; tako je prisiljen težak da pristane na kojumudrago cijenu jer nemože dopustiti da mu se duhan na ltu i hripi sav pokvari. Ima i slučajeva da se duhan po zapovijedi upravitelja iznese pod otvoreno nebo, neka po njemu i kiša pada samo da težak pristane na cijenu pa bilo i najgora.

Osim toga, kad se nemože drugačije, proglasiva se domaći duhan hrcegovackim t. j. kontrabandom, a težak da ne upane u napast mora na kojumudrago cijenu pristati.

Tako se postupalo ostalih godina, a ove se navješta i još gorih.

Valja znati da su gospoda bila najveći agitatori utvaraški, pak se ove godine već javno priete svim pristlašam stranke prava, da će njihov duhan biti slabije plaćen nego drugom.

Tužbe ovakove naravi nebi se smjele ni čuti ni iznašati, jer ih nebi smjelo biti, ali jednom kad se činovnici tako ponašaju, kako je na štetu naroda, dužnost nam je da proti tomu ustamemo i mi zahtjevamo, da kad država dobiva tolike silne svote na duhanu, kad ona ne dolazi cijenam i izvanrednim pripomoćima u susret težaku i njegovom napredku, da ga barem zaštiti od bezdušnih i strančarskih činovnika.

Mi smo uvjereni da se tomu nemože pomoći nego povjeriv otkup duhana ljudem drugim, a ne onima koji su i do sada proganjali težaka.

Hoće li barem u tomu naš glas biti uslišan?

Netražimo pomoći, nego pravednosti i viditi ćemo.

Proti oskudici u Dalmaciji.

Prešni predlog zastupnika **Dra. Dulbića, Perića, Prodana, Dra. Sesardića i drugova.**

Prikazan u sjednici 25. listopada car. vieća.

Neprekidan niz slabih godina i nerodica, uništenje vinograda po žilozderi, propadanje marvogojstva, pomanjkanje drugih vrela privrede — sve je to prouzročilo u Dalmaciji ponajviše kod težačkog pučanstva takovu biedu, da je narod odavna primoran, da u masam iseljuje, da u dalekoj tudnji zaradi svakdanji kruh, što mu ga rođena gruda uskraćuje. U zadnje doba na žalost narod ne nalazi ni u iseljivanju potrebite pomoći.

Gospodarstvena kriza, koja postoji od više godina, ove se je godine silno zaoštrila. Ovogodišnja dugotrajna suša i

žega uništila je u mnogim predjelim podpuno ljetinu. Narod uočen a osobito u zagorskim krajevim izložen je najtežoj biedi. Usjevi, lozje, duhan sve mu je propalo, tako da da nove ljetine neće imati čim da prižive.

Trgovina i prodaja blaga, koje — premda se naše marvogojstvo nalazi u sasvim kukavnom stanju — za mnogog siromašnog težaka je jedino vrela privrede, jako je otešćana, često i sasvim onemogućena uslijed veterinarno-redarstvenih mjera, zatvorena pazara i t. d., što se je u Dalmaciji prečaranom strogosti provelo i tim nevolju povećalo.

Osim toga neki su predjeli bili inim elementarnim nepogodam teško oštinuti, kao na primjer obćina Skradinska, gdje je uslijed preloma oblaka na 1. tek, nastao takav povodanj, koji je nanio onom siromašnom pučanstvu oko milijun kruna štete.

Ako se svemu tomu zlu još nadoda prekomjerna skupeća živeža, koja tišti i druge zemlje, nestašica prometnih puteva, koja je samo Dalmaciji dosudjena, nestašica velikih industrijalnih poduzeća, nezvršenje važnijih javnih radnja i poboljšica, koje su davno u izgled stavljene, — dobiva se prava slika žalosnih prilika i biede, što vlada u Dalmaciji.

Toj se biedi mora hitno doskočiti, narodu treba pružiti potrebite pomoći. Po vištim, koje stižu prvopodpisanim, narod će u mnogim krajevim Dalmacije stradati od gladi kroz nastajnu zimu. Narod ne može više da čini dugove, jer se je dosad prezađujući radi višegodišnjih nerodica i nevolja što ga upropastiše. Tu treba svom hitnosti i energijom priteći u pomoć, treba prihvatiti svaku nužnu mjeru, da se postojeća bieda ublaži.

Uslijed toga dužni smo postaviti slijedeći predlog:

Neka visoka komora izvoli zaključiti: „Pozivlje se c. k. vlada da hitno odredi izvedenje toli potrebitih i obćanih javnih radnja i poboljšica u svrhu da kroz ovu zimu siromašnu pučanstvo nadje zarade i kruha; — da udjeli pripomoći iz državnih sredstava onim oskudnim težačkim obćiteljim, koje se ne bi mogle zaradom prehraniti; — da priteče u pomoć narodu odpuštom poreza, — udjeljenjem bezkamatnih zajmova za obnovu zaraženih vinograda, — udjeljenjem podpora potrebitim sadiocim duhana, koji su i onako teško otešćeni radi nizke cijene duhana; — da prihvati sve druge mjere, koje mogu da ublaže sve to veću oskudicu i biedu.“

U formalnom pogledu predlažemo da ovaj predlog bude uz sva skraćjenja postupka predviđena u poslovniku upućen oskudničnom odboru.

Makarska.

Rad zastupnika grada Makarske i odgovor na utvaraško-demokratske laži.

III.

Svečane časove narodnoga slavlja htli su neki pomnuti, i u mutnom lovit. Ovdje je na službovanju namjestnik. konceptin Stevo Matavulj. Dosta nespretan u svemu, a u ostalom odulja je poglavara Simonelli. Nazad nekoliko mjeseci izstupio iz političke službe i pošao na Zem. Odbor, eda po stanje slobodan čovjek, kako se je on kao pospordno izrazivao i do tadašnjem svomu zvanju. Ali malo se je nauživao te slobode, i opet se povratu na prvašnje službovanje.

Ovaj gospodin pogazio je zadanu rieč i onog jutra glasovao za šarenjačkog kandidata. Koliko vriedi čovjek, koji pogazi zadanu rieč, ne treba posebno naglasivati. Ipak ovakovom činovniku poglavara Simonelli povjerio je redarstvenu službu onog dana. Zar nije Matavulj pri glasovanju drugo izložio sebe i političku mjestnu vlast, pa je trebivalo da se još više izloži? Ili je poglavara Simonelli mislio, da će se pravaši izazivanjem njegovog Matavulja na

liepak uhvatiti, i dati prigode njemu i Matavulju da „ureduju“? Taj dakle gospodin nije rado gledao i njegov šef Simonelli, pa kada je prva povorka mirno i skladno išla gradom, po svjedočanstvu vjerodostojnih svjedoka, onda je srdito odvalio: questo è una provocazione! Dakle za Matavulja je provokacija najmirnije i najskladnije ponašanje, a nije bila onda provokacija, kad no je Čingrija za zastupnika izašao, i kada je pijana rulja cijelu noć bućila, vrijeđala, izazivala, naosob vjerske svetinje, a sve u prisutnosti poglavara Simonelli i raznih državnih činovnika, koji su te noći sa poznatom ruljom pijančevali? Nu nije dosta bilo Matavulju srditi se, već je on odmah hoćio uređovati. Kad prva povorka stigla pred kafanu „Balkan“, čiji je gospodar poznati izazivač, inače porezni poslužnik Stipe Antunović, ovaj skoči na jednoga pravaškog mladića. Prisutni Matavulj, mjesto da metne red i da štiti mirne ljude, on apsi mladića pravaša, a pušća na miru krivca Antunovića. Na intervenciju zastupnika Dulbića, morao se je dati razlogu, i pustiti nevinog uapšenog. Nu kao da Matavulju nije bila dosta popoldnevna lekcija, pa je tražio po što po to kakovo „uređovanje“. Da ga je samo bilo viditi, kako bez glave skače prigodom večerne povorke, bilo bi dostatno da ga se pošalje u ropotarnicu, a ne da mu se poda delikatna redarstvena služba. Kad je pak zastupnik Dulbić oslovio povorku, Matavulj kao da će iz kože iskočiti; stao zadirkivati i govornika neumjestnim upadicama prekidati. Zahvalit je razboru naših pristlaša i nastojanju prisutnih zastupnika, da se nije štogod gusa dogodilo, jer onakovo postupanje ne može se drugačije shvatiti, već naumice da je izazivno upriličeno. Kad nije mogao drugo, a on uapsi ponovno jednog pravaša, jer da bi ga tobože ovaj bio prekidao. I ovčji incident bio je jako ružan i pogjebeljan, a mogao je imati nedoglednih posljedica. Žao nam je, ali moramo reći, da ovakovi činovnici nisu za javni život i da ovakovim postupkom izlažu vlast, a razjaruju duhove, i tako i previše napete.

Poglavara Simonelli i izpravni postupak. Sama okolnost, da je poznati pravaškožder poglavara Simonelli proveo izborni izpravni postupak, dostatna je, da svakoga unapried uvjeri, što se sve neće bit urađeno na štetu stranke prava. I ako je obć upravitelj u svojstvu prvomobne vlasti sastavio imenice i riešio utoke na način, da pravaši ni kod njega nisu našli Bog zna kakova pravedna riešenja, ipak šarenjaci ni time nisu bili zadovoljni, pače svomu negodovanju davali su žestokog oduška. Šarenjaci htjeli su od izpravnog postupka, da im nadležne vlasti zajamče pobjedu i stoga izražujuć nezadovoljstvo zbog Lemisicheva riešenja, istodobno javno su govorili, pače javno se kladili u kavani „Balkan“, tom šarenjačkom stječistu, čiji je najrevniji posjetitelj famozni Simonelli, kako će njihov Simonelli u drugoj molbi iznenadjenja provesti: ukiniti pravaške glasove i umetnuti šarenjačke. Pa kako se je sve na dlaku izpunilo, što su šarenjaci govorili i jamčili pri obćinskim izborima, tako se je dogodilo i sada pri izborima saborskim.

Š. 12. lzb. Reda za zemaljski sabor veli: poslanike gradova izabiraju neposredno prve dvie trećine svikolikih, po veličini poreza što ih na godinu plaćaju, razrednije obćinara. Na temelju navedenog, mora se sastaviti po cijelo imenica svih poreznika koji u gradu porez plaćaju, te iz iste izvaditi prve dvie trećine poreznika, koji imaju izbornu pravo u gradu. Nu to nije bilo podpuno učinjeno. Pravaši su stoga tražili posebnom pritužbom od poglavara tačan sastav imenika poreznika, dosljedno tačan izpravak imenika biraca. Nu izbor je svršio, a ni do danas Simonelli nije riešio ovu pritužbu, koja je jedna od najvažnijih. Ne samo što nije riešio ovu pritužbu, ali nije dozvolio nit vid u imenik poreznika, i po ovome pravaši su bili u nemogućnosti kon-

trolirati najglavniji izborni temelj. Uvaži li se činjenica, da su god. 1908 prve dvie trećine poreznika doprie ispod K 3 izravno poreza, i da je od god. 1908 do 1911 narastao znatan broj poreznika, a da po kazivanju samog Simonelli, iz popisnice priložene pravaškoj pritužbi proizašlo je preko trideset poreznika, to je iz sveg ovoga morao biti veći broj biraća; a kad tamo prve dvie trećine poreznika doprie su do K 4.30 izravno poreza. Dakle i samo popriečeno sračunavanje dokazuje, kako je to sve bilo izvedeno na štetu stranke prava. Ova „Simonijada“ prouzročila je, da je nezakonito odpaalo *dvanajest* pravaških biraća. Altroché „nepristranost“ poglavara Simonelli!

Naše turkofilstvo.

Glasilo zadarske obćine u više navrata podbilo je hrvatskoj štampi držanje u tursko-talijanskom ratu. Predbacuje turkofilstvo i nama, u podkriepje toga navadajući neke naše vjesti koje jedino imaju tu manu, da nisu suglasne sa vjestima iz talijanskog izvora.

Sadašnju talijansku vojnu nije hrvatska štampa okrstila *gusarstvom*. Ta rieč je pala s one strane koja je mnogo doprinijela ujedinenju Italije, sa strane englezke. Postupak treće Italije u pitanju Tripolisa u diametralnoj je opreci sa načelima narodnog samoopredjenja na kojem je, čak povredom prava Vatikana, provedeno njeno ujedinenje. Sa Tripolisom ne vežu Italiju ni narodni ni vjerski osjećaji, a ako ju onamo vuku državni interesi, ne mora se iz toga zaključivati, jer za Italiju koristno, da je i pravedno. Baš protivno. Ovo je deposediranje jednog naroda, a ne mora se odobriti za to jer se radi o Turcima, niti treba izraživati, kako je Turska do Tripolisa došla, jer bi logičnim sledom morali promieniti lice cijeloj Evropi.

Pravo jačega je nemoralno. Ako Italija može danas to pravo upotrebiti protiv Turske, njezin čin ostaje uvijek protivno olimacina, onako kao što bijaše olimacina postupak Englezke protiv Bura.

Mi smo narod malen, slab, ali sviest prava nikada u nama zamrla nije, i ne privolisimo nikada da od prava bude jača štala. Zato i jesu simpatije naše na strani slabih i potlačanih.

Čudno je talijansko štampi što mi simpatišemo sa Turcima zatovim „tradicionalnu, viekovnu i neutaživu mržnju“ protiv njih. Dokaz je to samo naše vjerske snolijskosti kao i toga, da naša borba protiv Turaka imadjaše narodni moment. Ali što sviest zapanjuje, a čemu se glasilo zadarske obćine ne čudi, to je *krizstarvo* kojim bi Italija htjela obaviti svoje špekulacije u Tripolisu. Masonska Italija odjednom zagrijala se za kršćanstvo i svojoj špekulant-skoj pustolovini hoće da dade civilizatorno-kršćanski značaj. Našlo se pače katoličkih biskupa koji su tome nasjeli i koji vapijahu blagosov s neba na ove novovjere-ke križare u borbi protiv neprijatelja vjere. Kardinal Vanutelli proglasio je dne 18. ov. mj. ekspediciju tripolitansku križarskom vojnom u korist kršćanstva. Vatikan je na to bio prikovkan da posebnom notom u „Osservatore Romano“ dne 20. ov. mj. ove i slične izjave, kao i slično pisanje nekih novina, požali i izjavi da za njih ne preuzima nikakove odgovornosti.

Oljednom je dakle Italija osjetila ponos sa svog kršćanstva, pa dozivlje uspomene iz prošlosti prikazujuć se „jednim brančim kršćanstva i predizjem zapada“ („Piccolo della sera“ od 1. listopada), za-boravljajući valjda da je jedan drugi narod bio „antemurale Christianitatis“, narod čiju vjekovnu borbu proti Turcima predočuju divotni Mažuranićevi stihovi: „Nit bi za to barbarim ve zvali — što vi mroste, dok su oni spali“.

Može li borba, koja se služi ovakovim mistifikacijama, tražiti simpatije? Mogu li dosljedno biti za nas mjerodavni talijan-

ski izvori? I za viškog rata nade Talijana bijahu toflike, da se već i kod nas priprema banketi u proslavu pobjede talijanskog brodovlja.

Sumnjiv u vjerovatnost izvješća talijanske vlade daje i zabrana novinarnima da prate ratne operacije u Tripolisu. Sam „Corriere della sera“ piše, da ovaj ostracizam prema novinama i javnom mnenju tako je neopravdan i absurdan, da sama talijanska publika počima sumnjati u istinitost vladinih izvješćaja. A da su ta vladina izvješća vrlo sumnjiva, eno dokaza u činjenici, da su vladini krugovi i svi talijanski listovi bili zaglušili svijet pripovjedačnjem, da Arapi simpatiziraju s Talijanima, a poslije par dana ti isti Arapi izkazeše svoje simpatije u takovoj formi, da ih je guverner Tripolisa dao množito upisati i velik broj upravo nemilice prostrjeljati.

Glupost je za to od glasila zadarske občine da iz okolnosti, što ne donosimo vesti sumnjivog talijanskog izvora, izvodi naše turkofilstvo. Pa i kad bi kod nas postojale u ovoj borbi simpatije i antipatije, to naše turkofilstvo neć nikada dojerati do onakove mržnje protiv Italije kakvom bijahu prožeta srca Talijana protiv slavenske Rusije u njenoj borbi sa Japanom.

DOMAĆE VIESTI.

Dalmacija pred parlamentom.

Cieli jedan tjedan Dalmacija je bila na dnevnom redu na carevinskom vieću. Zastupnik našega kotara dr. Dulibić svojim prešnim predlogom o dalmatinskim željeznicama izazvao je višednevnu važnu razpravu, koja je zainteresovala cijelo javno mnenje za naše željezničke prilike. I tako je hrvatsko-slavenki klub, kojemu naš zastupnik pripada, kada se pročulo, da će interes Dalmacije i cijele ove polu monarhije biti izigrani i ličko-dalmatinska željeznica žrtvovana Magjarima, odmah i jedini odvažno priskočio, da spriječiti ovaj atentat. I šibenska občina, ne čekajući splitskog željezničkog vieća, odmah se je brzojavno zauzela za stvar. Prešnim predlogom dra. Dulibića austrijska vlada dobila je od celog narodnog predstavnitva jednodušni zaključak, kako u pitanju željeznice Ogulin-Knin ne smije popustiti Magjarima ni za vlas i kako mora poradići, da se odmah pređe na njeu izgradnju.

Zadnji u razpravi Dulibićevog prešnog predloga govorili su zastupnici Prodan, Smoldaka i Jarc. Prodan je iznio tužnu sliku, po kojoj Hrvatska izgleda danas tako, kao što je izgledala pred 40 godina. Za tim je prešni predlog dra. Dulibića sa svim dodatcima jednoglasno primljen.

Hrvatska kriza.

Ručno pismo, kojim je odklonjena ostavka bana Tomašića, veli, da vladar gleda sa povjerenjem u susret daljnjemu banovu djelovanju.

„Narodne Novine“ u službenom saopćenju vele, da je poljazi postao zauplen, jer se za sada ne čini politički uputnim sabor razpustiti te je prema tome preostajalo ili da se sabor sazove ili da ban odstupi. Pošto je sigurno, da sabor banu neće glasovati proračuna, to je banu jedini korak bio, da preda ostavku. I predao je, ali vladar ostavke nije primio. Koalicionišći već su spravljali novu vladu i dali preštampati plakate iz svibnja 1906. sa napisom „Tomašiću, gdje si!“ Godine 1910. koalicija je zdvojno vapila za tim istim Tomašićem, da ju spasi i sada ostaje i preko njene volje, a otići će kad ona ne bude htjela.

Sabor bez predsjedništva.

Iz Osieka javljaju, da će podpredsj. hrv. sabora dr. Papratović i dr. Šuprina, netom se sabor sastane, odstupiti sa predsjedništvom obzirom na to što nezavisni klub i seljačka stranka, čiji su oni članovi, ne pripadaju više vladajućoj stranci. Pošto je predsjednik dr. Neuman umro, to se sabor morati birati cijelo predsjedništvo i tu će se vidjeti, da li će moći djelovati.

Za jedinstvo pravaša.

Iz Zagreba primamo: Članovi središnjega odbora za ujedinjenje stranke pravaša i članovi administrativnog odbora vrvovne uprave stranke pravaša (i Banovine), održavaju dnevno čitav ovaj tjedan u Zagrebu konferencije, u kojima se razpravljalo o načinu i sredstvima, kako da se što prije provede fuzija stranke pravaša u Banovini.

Glede jedinstvenog organa stranke pravaša za sve hrvatske zemlje dovršeni su pregovori i već sklopljen ugovor sa Hrvatskim katoličkim tiskovničkim društvom u Zagrebu, koje će štampati glavno glasilo stranke pravaša te će ovo već skorih dana početi izlaziti.

Ukinuće franjevačkog reda.

Prionela se viest, da će se franjevački red razpustiti i podvrći kapucinskom redu.

Ovu viest treba svakako uzeti s velikom rezervom. Franjevački red broji dvaput više članova nego kapucinski, pa je već stoga vjerovatnost viesti sumnjiva. Za našo zemlju ukinuće franjevačkog reda imalo bi težkih posljedica, a osobito u Bosni i Hercegovini, gdje su „ujaci“, kako ondje franjevce zovu, i kod muslimana objubljeni.

Iznudjivanje priznanica.

„Sloboda“ donosi, kako je držanje njenog gospodara u bečkom parlamentu izazvalo „svugdje u Splitu i u Dalmaciji priznanje i odobravanje“ tako, da „iz raznih mjesta Dalmacije i njegovog izbornog kotara doposlalo mu razni pojedinci i korporacije brojne čestitke“.

Postupak poput ovog „Slobode“ demokrate negda su nazivali selarštvom i naručivanjem priznanica. Dr. Smoldaka još nije izpucio govora, kakav je bio onaj o namjestniku Niemcu, te sve ovo iznudjivanje priznanica izgleda, kao da s nekom akcije jako loše, pa treba bilo kako spriječiti run.

Pravaši!

Vršite li vaše dužnosti prava „Hrvatskoj Rieči“?

Jeste li se predplatili na „Hrvatsku Rieč“?

Širite li „Hrvatsku Rieč“ među svoje prijatelje?

Šaljete li „Hrvatskoj Rieči“ najnovije viesti iz svog mjesta i okolice?

IZ GRADA I OKOLICE.

Promjena u oružničkom zapovjedništvu. Dosadašnji oružnički zapovjednik u Šibeniku nadporučnik g. Viktor Mohr premješten je u Zadar. Gosp. Mohr ostavlja u Šibeniku najljepšu uspomenu u gradjanstvu. Na njegovo mjesto došao je nadporučnik gosp. Klemenc, koga također prate dobri glasovi.

Nezgodna parobroda „Zagreb“. Jučer oko 4 1/2 sata popodne parobrod „Zagreb“ od ugarsko-hrvatskog parobrodarskog društva dolazeći iz Trogira imao je da pristane uz gat te je htio da okrene provu prema izlazu iz luke. Prova je u pravu bila okrenuta prema gatu u blizini obale, kada je kapetan dao nalog strojaru: „Svom snagom natrag“.

Strojari je prečuo zapovjed kapetana i dao svom snagom napred tako da je parobrod udario svom žestinom u obalu, razmrskao balvan i potisnuo jedan kamen obale unutar za više centimetara i takovom snagom da je nekoliko ploča u sredini gata izkočilo. Njeka parobroda je svinuta. Štete osobite nema te je parobrod na večer prosliedio put Zadra.

Ruši se nova kuća. Prekjučer oko 2 sata poslije podne odcijepilo se nekoliko ploča od betuna, u dužini od 16 metara, sa korničuna nove kuće Nikole Rossia u glavnoj ulici. Kuća gradi se pod upravom poduzetnika Vjekoslava Batigela.

Uslijed pada spomenutih ploča ostala je ozleđena na glavi, ramenu i desnom laktu radnica Stana Varnica ud. pok. Nikole iz Šibenika. Varnica je ozleđena po lice i ruku dr. Bogiču, a nakon toga prenešena u pokrajinsku bolnicu.

Državno odjelništvo povelu je iztragu, da se ustanovi tko je odgovoran za ovu nesreću.

Tučnjava radi Njeguševog atentata. Petar Kričić pok. Frane iz Varoša prijavio je dne 24. ov. mj. redarstvu, da ga je udario Ivan Aralica, postolar iz Šibenika, u prsa i da ga je ozleđeno na mišicu desnog, a to s razloga što mu je prigovorio, kad se u Aralica izrazio, da kad bi Nikola Njeguš bio ubio ministra, da bi onda sve mirno u narodu bilo. Stvar je ustupljena drž. odjelništvu.

Iz Rogoznice primamo: Na 16 tek. nastavilo se je nasipavanjem morskoga tjesna između Rogoznice i Kopačke potporom od 2,000 K, koju je udjelilo c. k. Namjestništvo. Pučanstvo se spremno odzvalo, te radi marljivo po vas dan koliko dopire brodima, jer je radnja samo brodovna moguća. Nastoji se da se što prvo združi kraj s krajem, da se budu mogle uspješno s kraja upotrebiti u i to

radne sile naših stanara, koji ovo primorčenje očekuju kod ozbeba sunca.

Harno je ovo pučanstvo i za ovu svotu c. k. Namjestništva, nu nije izgubilo nade, da će ga se obveseliti i još kojom potporom ove godine, kad mu se baš kritična zima sprema i zbog žiloždere i zbog suše i zbog nikakova ljetošnjeg ribolova.

Prvi državni izpit položio je jučer dobrim uspjehom na sveučilištu zagrebačkom naš sugradjanin gosp. Petar Sekso. Čestitam!

U „Dalmati“ poznati starelka nastavlja zanovetanjem i opet se bavi tim, kako je gradnjom kuće Rossi sužen prolaz glavne ulice. A što ćemo mi, kada se Venecija nije postarala da ulice budu šire! Dopisniku, poznatom ljubitelju venecijanskih spomenika, i ove i ovake ulice ipak bi morale biti mile.

STRANCI U ŠIBENIKU.

Prispjeli od 26 do 28 listopada. **Grand Hotel Velebit:** Leiss Aleksander, trgovac, sa gospodinom, Innsbruck; Lederer Herman, putnik, Sarajevu; Klemenc J., nadporučnik oružništva, sa surugom i putnikom; Šibenik; Lanter Rup, trgovac Beč; Manović Eduard, putnik, Budimpešta; Klein Bernard, putnik, Delta; Šain Stjepan, trgovac, Mostar; Sabidussi Pio, putnik, Trst; Sabidussi Italo, putnik, Trst; Manussi Ivan, putnik, Trst; Brega Benedik, putnik, Karlovac; Tyrrell F., putnik, Split; Pick Hugo, putnik, Beč; Čičin Šain Šime, trgovac, Vodic.

Hotel Krka i Jović Milan, posjednik, Knin; Basalo Josip, putnik, Beč; Fenzl Eduard, trgovac, Trst; Panitschka Finko, trgovac, Zvitau; Donati Brigio, putnik, Trst; Cocian Antun, putnik, Trst. **Hotel de la Ville:** Franyus Marija, konobarica, Trst; Petko Krste, kuhar, Trst; Hajos Šipan, trgovac, Zadar; Glacić Albert, putnik, Trst; Trebisch D. H., ihećnik, Beč; Brandl Josip, putnik, Beč; Novaković Drago, posjednik, Vrljika; Banci G., trgovac, Beč; D. Kovacsar Salaman, putnik, Beč; Pethel Josip, Beč; Gijivović dr. Nikola, zubar, Split; Čirić Gjonje, častnik pješadije, Beograd; Neuron Leopold, putnik, Beč; Nedelčić Marija, supruga činovnika, Mostar; Ermönger Dragutin, činovnik, Drvar.

POKRAJINSKE VIESTI.

„Pučka Sloboda“ i fratrova osuda. Primamo: Učitelj Banović, uzdanica nadzornika Balica, tužio je državnom odjelništvu župnika Drvenika Brbića, da je zadnjih izbora ućkao narod proti njemu i da je tom prigodom bio udaren štapom po glavi.

Namučio se učitelj, dok je našao tri svjedoka: svog prijatelja po srcu i odgoju učitelja Kovačića, Jozu Lulića iz Zivogošća i Stjepana Vitasovića Matina iz Drvenika. Dva učitelja i Vitasović na izpitu u Makarskoj svjedočili su proti župniku, dočim je svjedok Lulić u Makarskoj rekao, da on nezna ništa o župniku Brbiću, a u Splitu je na dlaku izjavio, kako je god želio učitelj Banović.

Kad je učitelj Banović udaren štapom, tu je bilo prisutno preko 10 (trideset) ljudi. Nitko nije čuo, da je župnik Brne Brbić i slova proslavio. Ne samo to, nego su prisutni čuli, da je Brbić čit čin ostu osudio.

Učitelj Banović, poznati naprednjak kao i drug mu Kovačić, čine osvadu proti župniku a stavljaju za svjedoka dva zakleta politička neprijatelja brata Brbića Lulića i Vitasovića. Okružni Sud osudjiva župnika Brbića na mjesec dana zatvora, nepromjenjiva u globu. Župnik je naveo dvadeset svjedoka, koji su bili u njegovoj neposrednoj blizini, da je nevin. Sud neće da pristupi župnikove svjedoke! Osudjiva ga na temelju spomenutih svjedočanstva!

Razstanak sa našim obće objubljenim K. Gregovičem. Iz Imotskog pišu: Bit će zar 6 godina što smo usrećeni bili da nam je s ovim kotarom upravljao u dva puta gosp. *Konstantin Gregović*. Kad se je od nas odjedio digla se je mōra s našeg tjele. Koliko je proti ovom gospodinu samo putem javne štampe izneseno — a nikad ma i jednom rieču neoprovrgnuto — da je deseta bila istina, morao bi isti zaslužiti, da sjedi na onome mjestu i zakone kroji drugome. Nu eto hvala Bogu i promjeni dalmatinske vlade, jer bi inače valjda još i danas na imotskom poglavarstvu po poglavar stao poznati na daleko gosp. Gregović. Odišlo se je eto od nas 28 prošlog mjeseca. Netom je izišlo na „D. Smotri“ njegovo službeno premještenje — bolje reću njegova degradacija u Zadar — držali su mu u glasovitom na glasu „Hotelu Dunda“ večeru. Na čelu te večere bio je Dr. I. Jerković, Dr. Mile Vuković i načelnik Tripalio. Još smo tu vidjeli prisutnu pn. gg.: M. Marču, M. Colombana, suce Ivetu, Alborghetta, Dr. Dujmovića, sve poglavarstveno činovništvo, R. Truccola, J. Vucemilovicchia (Zavru), Don S. Margetiča, Se-

miza et Milinovića, L. Tadića, D. Matijaševića, postmajstora Musića, Dr. Radakovića i Dr. Pelicarića. Nadzravice su mu držali: načelnik Tripalio, sudac Iveta, Dr. Jerković, (kome je od velika zanesenja i ganuća pala čaša iz ruke), pop Margetić (grkoistočne vjere), i Dr. Radaković. Doista krasna družina. Gosp. se je Gregović svima zahvalio, ali naposeb gosp. *Tripalio, Zuvki, Truccola*, koji su ga počastili sa svojim posjetom — barem iz harnosti . . . .

Dr. Jerkoviću se je indirekte sažalio što mu nije uspjelo u izborim da se srusi občina (proti kojoj je on tj. Gregović poslao isto izvješće, što je poslao Dr. Smoldaka i družina).

Tu se je dakle vidjelo ljudi svih boja, ali samo ne župnika našega i niti pristaša naše stranke.

Poslije večere nadali smo se da će nas odmah ostaviti gosp. Gregović, ali se tako nije dogodilo. Ta 28 bilo je naumice sazvato obće vieće na kome se je on nadao dobiti povjerenje. I zbilja u točni sat stvorio se pred ob. viećnicu, ali kad naši opaziše demotrativno se udaljše, i tako Vieće nije se moglo ni sastati. Gosp. je Gregović tri puta dolazio i molio viećnike da se sastanu. Ali jok, u zadnju mu hjeđe tako dati vieće moralnu pljusku — pogreb, eta tako na vieće ostane u ovoj krajini najrjnija uspomena bivšeg poglavara Koste Gregovića. Toga dana poslije podne od nas se je razstao. U varošu je bilo sve uskipjelo — bilo se je bojati najžešćih demonstracija. Sve se je preduselo i prešlo se je preko svega najvećim prezirom. Rastao se je od nas Kosto Gregović, može doći i stoti poglavar, ali niti može i niti će doživjeti onakoga prezira narodnoga kakvoga je on doživio.

Taj preži narodni neka mu bude na uvjest od hladnoga groba. — R. I. P.

Kavana Troccoli u Splitu. Imali smo prigode ovih dana čuti od nekoliko stranaca, kako se tuže glede netočne poslužbe u kavani Troccoli u Splitu.

Mladi kelneri i preveć ležerni shvaćaju svoju službu; te ih se mora često po više puta zvati, dok ti jednu udovolje.

Novi ured sa sjedištem u Zadru. Zadrudni inženjor c. k. Ministarstva trgovine gosp. Lelas umoljava nas da donesemo na znanje svih obrtnika naše pokrajine, da se prostorije njemu povjerenog ureda nalaze od 16. tek. mjes. pa unapried u Zadru „Piazza S. Rocco“ (Trg. sv. Roka) br. 8, II. kat, te da su uredovni satovi u radnim danima od 9 prije podne do 1 poslije podne, te od 4 do 6 poslije podne, a u nedjeljnim i svećanim danima od 10 do podne.

BRZOJAVI „HRVATSKE RIEČI“

Fuzija pravaških stranaka u Banovini.

Zagreb, 28 listopada. Nakon višednevnih konferencija, prema zaključku vrhovne uprave stranke prava, danas dovršije viećanja i odnosne radnje te urodiše ovim plodom: Obe pravaške frakcije u Banovini sačinjavaju jednu stranku pod imenom **stranka prava**, kojoj je za predsjednika izabran dr. Mile Starčević, a za tajnika dr. Karlo Bošnjak. Oba dosadašnja lista prestaju, a izlazi, kako je već utanačeno, zajednički organ pod imenom „Hrvatska“.

Vladarevo zdravlje.

Beč, 28 listopada. Kralj je noćas dobro sprovao noć. Hunjavica i kašalj jenjali.

Pitanje franjevačkog reda.

Rim, 28 listopada. Papin motu proprio ne sadržaje razpust franjevačkog reda, nego nove odredbe, po kojima će se odsad mjesto dvanaest birati šest generalovih viećnika. Svi će biti birani na šest godina. Svi naslovi de iure ili običaja ukidaju se. Naredbe stupaju u krepost kroz šest mjeseci.

Srbija okupira Novipazar.

Beč, 28 listopada. Viest, da će Srbija okupirati Novipazar, uzrujala je strašno muslimane. U mnogo mjesta došlo je do krvavih sukoba. Muslimani potjeraše Srbe iz sela Brobnica. U selima Krujica, Visalica i Kosovopolje Arnauti poubojbaše mnoge srbske vojskovođe. Turske oblasti nemoćne su da stave reda i ne usudjuju se kazniti razbojnice i ubojice plašeći se albanske pobune.

Rieč „Marš“ je i nije uvrieda. Primamo iz Vrgorske Krajine: Dne 14. tek. mj. vodila se je razprava na ovom sudu, kojoj je kao sudac prisustvovao sudbenom kancelisti istoga suda S. prot. Sudbeni. Tužbu je podigao učitelj M. prot. uvriedu, koju mu je nanio, jer ga je bez ikakova uzroka iz uredovne sobe na nedolžni način izcerao upotrebiš u taj prigodi trikrat rieč „Marš“. — Na razpravu kancelist S. ne pripoznae ništa. Dak. svjedok D., također sudbeni činovnik, kome je učitelj M. za jedan posao bio došao, potvrđiva doslovce učiteljevu tužbu, jer je sve video i čuo. Drugi svjedok, koji je također bio svemu prisutan, izjavljuje da on nije čuo, da bi kancelist S. izustio rieč „Marš“. Učitelj se pozivlje i na trećega svjedoka. Ali ga sudac odbija. I tako kancelist S., po pravoreku suca Volarica, ostaje riešen, jer da tužba nije dokazana i da rieč „Marš“ nije uvrieda akoprem izrečena sa najžešćom intonacijom od činovnika u uredovni sobi, obučena uredovnom odorom, a za vrijeme uredovanja, kada učitelj M. nije pružio povoda, čim je dotičnoga činovnika mogao izazvati, nego samo što je šeširou na glavi ušao. Ta se je razprava tako svršila dne 14. tek. mj.

Ali druga razprava, koja je bila vodjena natrag tri mjeseca, od istoga suca Volarica u Vrgorcu, za istu rieč „Marš“ jednom izrečenu, drugčije je svršila. Tada je tužio glasoviti M. svećenik B., jer da mu je na 13 lipnja nanio uvriedu, što mu je viknuo „Marš“. Kada? Na 13 lipnja — na dan izbora — kada mjerilo dobre volje bilo je palo kod svakoga na najnižju liniju. Onda, kad je svak bio više zasličen nego svećenik. Onda, kada je mogao svaki svašta raditi i govoriti, dok svećenik nije se smio proti napadajim niti braniti. Onda kada je sudcu Volaricu poznato, kakovo je razpoloženje u Vrgorcu bilo na 13 lipnja, kada brat bratu nije prašao. Onda kada je i sudac Volaric kamečič jedan za onu zgradu doprinio, jer je glasovao za našega protukandidata. I tako je sudcu Volaricu sve bilo poznato, ipak ta ga je svjedoka toliko zanimala, da je drugoga svjedoka preko deset puta istu stvar upitao kroz koje vrieme sam mu je svjedok rekao, jer mu je bilo dodijalo: „da bi onakvim izpitivanjem smeo samoga Gospodina Boga“.

Sudac Volaric na koncu je svećenika B. osudio na 12 dana zatvora ili 120 K. globe.

U prvomu slučaju rieč „Marš“ nije uvrieda i stoga obtuženik ostaje riešen, u drugomu, pošto je uvrieda, obtuženik biva osuđen. Oba slučaja bit će iznešena pred viši forum.

Diogenes.

Tursko-talijanski rat.

London, 28. listopada. Turci u Bombay sakupiše 1500 sterlina za rat protiv Italije.

Carigrad, 28. listopada. Viest, da je major Enver beg ubijen, nije istinita. Enver beg došao je u Bengazi.

Rim, 28. listopada. Netom Italija zapsjedne tripolitansku obalu, kani proglasiti aneksiju.

London, 28. listopada. Novine napadaju talijanske ratne izvjestitelje, da šalju lažne izvješćaje.

Carigrad, 28. listopada. Povedena je ozbiljna akcija za podignuće turske ratne mornarice. Vlada i privatnici sakupljat će novac.

Mladoturci poslali su velike novčane svote u Tripolis.

Rim, 28. listopada. „Agenzia Stefani“ dementira viest, da je jučer kod Derna i Bengazija bilo bitke. Nadalje javlja, da je u boju od 26. o. mj. predao se 2000 Arapa i 500 redifa, a oko 2000 Tureka ostalo ubijenih na bojnom polju.

Carevinsko vieće.

Beč, 28. listopada. Ministar Meyer polemizirao je u današnjoj sjednici zastupničke kuće protiv zast. Redlicha, da proračun pokazuje deficit.

Zajedničko ministarsko vieće.

Beč, 28. listopada. Pod predsjedanjem ministra vanjskih posala grofa Aehrenthal obdržavano je danas zajedničko ministarsko vieće, kojemu prisustvovahu: ministri barun Gautsch i grof Khuen, zajednički ministar Burian te ministri Lukacs, Meyer, Beothy i Mattaja. Radilo se o pripravnosti za delegacije. Razpravljao se proračun, borsanske željeznice, pitanje mesa.

Položaj u Austriji.

Beč, 28. listopada. Govori se, da će preko blagdana Svih Svetih barun Gautsch provesti rekonstrukciju kabineta. Česi imali bi dobiti ministarstvo poljodjelstva i ono trgovine, ali samo ministre činovnike.

Prag, 28. listopada. Česke novine pozdravljaju jučerašnju Gautschovu izjavu, da u kabinetu imaju pravo biti zastupane sve narodnosti.

Poljaci prama Gautschu.

Beč, 28. listopada. Poljski klub zaključio je, da će glasovati Gautschu povjerenje i to obzirom na napadaje „Neue Freie Presse“.

Česko-njemački pregovori.

Beč, 28. listopada. Česi izjavljuju, da su za nastavak pregovora sa Niemcima, ako se postigne uspjeh u uređenju jezičnog pitanja kod českih ureda.

Grof Clam-Martinić konferirao je sa českim i njemačkim poslanicima, da bi u ponedjeljak počele u pragu sjednice glede reforme zemaljskog reda.

Parlamentarni praznici.

Beč, 28. listopada. Parlamentarni praznici trajat će do 6. studenoga.

Pobjeda slovenske pučke stranke.

Ljubljana, 28. listopada. Danas su obavljene občinski izbori u občini Kamnik, gdje dosad upravljahu liberali. Danas je u sva tri tiela pobijedila slovenska pučka stranka.

Ugarska kriza.

Budimpešta, 29. listopada. Konferencija između predsjednika sabora Berzevica i rođje neodvišnjaka Justha nije donijela nikakva rezultata. Justh ostaje pri svom stanovištu. Opozicija kani spriječiti izbor u delegaciju. Eventualni izbor Tisze za predsjednika sabora smatra opozicija znakom za borbu.

Košut i Apponyi bijahu za mirno rješenje.

Otvorenje bugarskog saboranja.

Sofija, 28. listopada. Danas je otvoreno saboranje prijestolnim govorom cara Ferdinanda. U prijestolnom govoru iztíše se

miran razvoj gospodarske i kulturne djelatnosti Bugarske, prijateljski odnošaj sa državama, a ponajbolji sa susjednim vlastima.

Sukrivoti atentata na Stolipina.

Petrograd, 28. listopada. Uapšeni su u Kijevu sukrivci Bagrovljevu atentatu na predsjednika Stolipina neki Tscherny i revolucionarac Lentovski.

Koncesije ustašama u Kini.

London, 28. listopada. Pekingški carski dvor dao je koncesije ustašama, na temelju kojih princévi mađžuski neće više biti članovi ministarstva.

Tri kineška ministra stavljena su pod optužbu.

Kinežkim carskim četama nije uspjelo ugušiti revoluciju. Vlada hoće da pregovara sa revolucionarcima u svrhu uvedanja ustava. Izgledi revolucionaraca vrlo povoljni.

Prolaz kroz Dardanele.

Pariz, 28. listopada. Vestii iz Petrograda javljaju, da Rusija namjerava izrabiti sadašnje neprilike Turske i potaknuti pitanje slobodnog prolaza kroz Dardanele.

Eksplozija tvornica municije.

Beč, 28. listopada. Danas o podne eksplodirala je tvornica municije Roth. Šest osoba je teško ranjeno.

ODPISI UREDNIČTVA:

G. Dopisnicim: *Skradin*, molimo Vas, pustite da onaj listić piše što hoće. Mi se ne obaziremo, a ni nitko drugi, pa zašto bi baš Vi htjeli, da mu dajete važnosti koje nema?

Sinj. Občina može latko požuriti kod Zem. Odbora, pa radio se i o grabežljivcima koji su pristaše utvaraških stranaka.

Hrvatska Tiskara (Dr. Krstelj i drug.)
Vlastnik, izdavačelj i odgovorni urednik:
JOSIP DREZGA.

Pokuštvo

solidno i ukusne izradbe može se dobiti uz veoma nizke cijene samo kod dobro poznate trgovine
A. DELFIN, Šibenik.

tapetarska i drvodjelstva
- - - radionica - - -

Ženske

koje hoće, da očuvaju svoju kožu, naročito od ljetnih pjega, a koje hoće da dobiju i da održe meku kožu, neka upotrebljavaju kod pranja samo
STECKENPFERDOV SAPUN od ljljanovog mlieka (Znak Steckenferd) od BERGMAN & COMP. Tetschen a. E.
Komad stoji 80 para, a dobije se u svim ljekarnama, drogerijama, parfumerijama itd.

Nuzzaslužba!

POSVE BADAVA šaljem jedan elegantni iz amer. double zlata odulji ili dvostruki lanac sa privjeskom onomu, koji mi pošalje 100 adresa, na koje ja moj katalog badava poslati mogu. Adrese imaju biti od obrtnika, namještenika, činovnika i i ne više od 10 adresa iz jeenog mjesta. Ovih 100 aoresa ima se točno i razgovjetno napisati na 100 bijelih ceduljica u veličini od 8 cm. širine i visine, sa naznakom kod svake adrese: lme i prezime, zanimanje, mjesto, zadnja pošta i zemlja. Pošiljka ima biti sa 20 filira frankirana te najdalje do 1. studenoga priposlata na

Leop. Schaechter, Beč XVI.4.
Lerchenfeldergürtel 5-7.

Operez!

Društva „Papir Abadie“.
Pošto se u posljednje vrijeme ponovile razne imitacije naših općepoznatih i obiljubljenih tulčića

RIZ ABADIE (Riz doré)

molimo naše p. n. mušterije, da paze točno na ime *Abadie*, koje se nastoji sa raznim drugim riečima nadopuniti. Mi opominjemo prije kupovine na lošu imitaciju, jer ćemo protiv imitacija sa svim sudskim sredstvima postupati.

DRUŠTVO „PAPIR ABADIE“.

Grubišić & Comp.

u Šibeniku

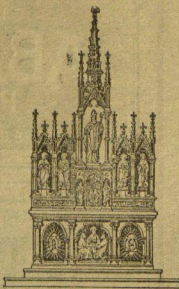
Opdavništvo i stovarište za umjetno gnojivo

CALCIUMCIANAMID-A

(Società anonima per la utilizzazione delle forze idrauliche della Dalmazia).
Upute i razjašnjenja o uporabi na zahtjev badava i franco.

INSAM & PRIMOTH
St. Ulrich, Groeden (Tirol).

Utemeljeno godine 1820.

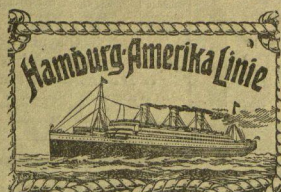

Više puta nagradjeno.

Šiparske radnje iz drveta za crkve

Kipovi svetaca, oltari, propovjedaonice križni putevi, razpela, jaslice itd.

Katalog uzoraka s cijenama daje se badava. Za dostavu naručbe do štacije uključivo sa škrinjom, ne plaća naručitelj.

Izravna njemačka vozna pruga sa brzini i poštanskim parobrodima.

Odprema putnika

na sve strane svijeta

maršilo na putovanju

Hamburg - Newyork
Hamburg - Philadelphia

Hamburg - Argentina
Hamburg - Brazilija
Hamburg - Čile
Hamburg - Kuba
Hamburg - Mexico
Hamburg - Afrika
Hamburg - Sjeverna
Hamburg - Franousta

Zabavna pomorska putovanja.
Putovanje oko svijeta, raznje sa lina, u londnu iadnju, u južnu Ameriku, te vožnje po ardičnom moru. Putovanja na Sjever do Dronhelmsa, na oek Island, na Sjeverni lap i Spitzberg.
Vauje po Nilu.
Upute se šalju i daju prijatelje.
Hamburg - Amerika Linie,
odlo za putnike, Hamburg.

Zastupstvo u Trstu: Hamburg - Amerika Linie,
General. agencija za Primorje, Via Porporela 1.

NAJVEĆA DALMAT. ZLATARIJA
ANT. RADIĆ
SPLJET (SPALATO)
Ilistovane cijenke šalje badava.

--- Hrvatska Tiskara ---
(Dr. Krstelj i drug) --- ŠIBENIK ---
Izradije najmodernije ---
--- tiskarske radnje. ---

Bogato snabdjevena podružnica
ŠIBENIK.

MALI OGLASNIK

ZA JEDNO UVRŠTENJE OD 3 REDKA U „MALOM OGLASNIKU“ PLAĆA SE 40 PARA; ZA SVAKI DALJNI REDAK 10 PARA VIŠE. ZA VIŠEKRATNO UVRŠTENJE POPUST. — PLAĆA SE UNAPRED.

KUĆA dvokatna u prizemlju više sobna i dvorište (obala), u sveopćinstoj blizini mora, na lepom položaju na susedna Doca, prodaje se. Informacije daje uprava našeg lista pod brojem 127.

KONU crvene dlake, od 10 godina, visok 156 cm, podgano zdrav i dobar za teret, prodaje se. — Pobje obamni u upravu našeg lista pod brojem 115

DVA KONJA, dvokolica, karić s lotrom prodaju se. Upitati se kod Krste Jadronje u Šibeniku. 114

NAUČNIKA za tipografski obrt traži „Hrvatska Tiskara“ (Dr. Krstelj i drug.) u Šibeniku. 120

ZASLUŽBU lipo mogu imati trgovci prodavanjem „Hrvatske Rieči“. Tko želi, neka se obrati na upravu lista. 121

SLUŽBU TRAZIŠ? Naci tek je samo oglas u „Hrvatskoj Rieči“. 122

STANOVE I SOBE traži i iznajmljuje „Mali Oglasnik“, „Hrvatske Rieči“. 123

UČITELJA gimnastike traži „Hrvatski Sokol“ u Zadru. Plaća K 190 i 10 po sto čistog prihoda svim gimnastičkim vježaba te troškovi prevoza i 8 K dnevno za pouku ostalih sokolskih društava u župi. 124

Najuspješnije se oglašuje
- - - u „Hrvatskoj Rieči“

--- PAPIRNICA ---
IDE sv. LUCIJA I sv. NIKOLA
IGRAČKE — DAROVI — IGRAČKE.
ARTUR GRIMANI I DRUG — ŠIBENIK.

VANJSKE NARUČBE UZ POUZEĆE, NA IZBO
BLIŽA SE BOŽIĆ
URESI ZA DRVCE — DAROVI — URESI 4

PRIJE UPORABE

LJEPOTA I UMILJATO LICE postizava se kroz uporabu
AACHENER - THERMALOVOG SAPUNA
koji je ujedno najbolje sredstvo za očuvanje proti kožnoj bolesti
Dobiva se samo kod braće M. V. ŠKUBANJA — ŠIBENIK (Dalmacija).
Cijena jest za komade od I-e vrstí K 2-40
" " " " II-e " " 1-60
Cijena jest za komade od III-e vrstí K 1-40
" " " " IV-e " " —80

POSLE UPORABE

Austrijansko parobrodarsko društvo na tlonice

„DALMATIA“

uzdržava od 1. maja 1911. sljedeće glavne prupe:

- Trst—Metković A** (poštanska)
Polazak iz Trsta ponedjeljak u 5 sati posl. odne
povratak svake subote u 6 sati prije podne.
- Trst—Metković B** (poštanska)
Polazak iz Trsta u četvrtak u 5 sati poslie podne;
povratak svake sriede u 6 sati prije podne.
- Trst—Metković C** (poštanska)
Polazak iz Trsta u subotu u 5 sati poslie podne;
povratak u četvrtak u 6 sati prije podne.
- Trst—Korčula** (poštanska)
Polazak iz Trsta u utorak u 5 sati poslie podne
povratak u ponedjeljak u 6 sati prije podne.
- Trst—Šibenik** (poštanska)
Polazak iz Trstasvake sriede u 5 poslie podne;
povratak u utorak u 6 sati prije podne.
- Trst—Metković D** (trgovačka)
polazak iz Trsta svake nedjelje u 3 sata pr. pod.
povratak svake nedjelje u 2.30 poslie podne.
- Trst—Vis** (trgovačka)
Polazak iz Trsta u petak u 5 sati poslie podne
povratak svaki četvrtak 8.30 prije podne.

Eugen Pettoello

Pribor satova, zlatarskih i optičkih predmeta i kineških srebrarija žlića, viljuška i noževa.

Zajamčena izradba sa 90 grama čistog srebra.

Pečata.

Svake vrsti rezbarije u kojoj mu drago kovini.

Dogati ilustrirani ostenik. Tvorničke stalne cene. Šibenik, Glavna ulica, br. 128.

Krondorferova

alkalička naravna kiselica.

Dobiva se u drogeriji V. VUČIĆA, Šibenik

Papir i tuljei za cigarete

ABADIE

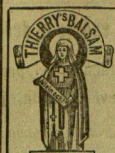
PARIS

Dobiva se u svim trafikama

Ljekarnik

A. Thierry-a Balsam

amo pravi sa zaštićenim znakom zelenom opatiom. Zak. zaštićenom

Alina echter Balsam
aus dem Zakenderni-Schickel
A. Thierry in Pregrada
bei Salzburg-Saarbrücken.

LJEKARNIKA

A. THIERRY-a

samo prava

STOLISNA

MAST.

pouzdan i siguran uspjeh kod rana, prišteva, ozleđa, oteklinā, odstranjuje iz tiela sve strane tvari, te većinom pošteđuje (bolne) operacije. Lieči ima kako stare rane (od 2 kutije stoji K 3-90).

Glavni izvoz:

Cjeckarna k Angjelu čuvaru Adolfa Thierry-a u Pregradi, Hrvatska.

Dobiva se skoro u svim ljekarnama. Na veliko u svim medicinskim drogerijskim trgovinama.

POZOR RODOLJUBI!

Zahtjevajte posvudje naše igraće karte

„PRIMORKA“

Prva slavenska tvornica igraćih karata u Ljubljani.

TVORNICA PAPIRNATIH VREĆICA

- ANTE ZORIĆ — ŠIBENIK — (DALMACIJA). -

Tvornica je uređjena sa svim potrebnim strojevima Izrađuje vrećice u svim veličinama i u svim bojama. Ovo je prvo i jedino domaće poduzeće ove vrste. Cjene su vrlo umjerene, te domaći potrošioći ne će imati razloga, da pored domaćeg poduzeća služe. se iz vana.

- - NARUČBE SE IZVRŠUJU VRLO BRZO I TOČNO. - -

PRODAJEM SVAKOVRSNIH KOŽA NA MALO I VELIKO. PRIMAJU SE I PISMENE NARUČBE IZ VANA UZ POUZEĆE, A POZNATIM I :: BEZ POUZEĆA DO IZMINUĆA UTANAČENOG ROKA IZPLATE ::

MADEM VELIKU ZALIHU GOTOVIH CIPELA I RADIONICU SVAKOVRSNE OBUĆE I OPANAKA. IZRADJUJE SE BRZO I TAČNO PO NAJFINIJEM I NAJMODERNIJEM SISTEMU. PODPISANI SE OSOBITO PREPORUČUJE GG. ČINOVNICIMA, C. KRALJ. VOJNICHTVU, ORUŽNICIMA I FINANCIJAL. STRAŽARIMA. PRODAJE SE TAKODJER I NA MJESEČNE OBROKE.

AUGUST ŽIGON — ŠIBENIK.

HRVATSKA VERESIJSKA BANKA

:: PGDRUŽNICA ŠIBENIK ::

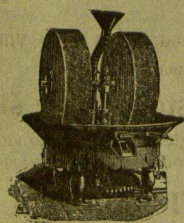
Centralna DUBROVNIK. Podružnica u SPLITU i ZADRU
DIONIČKA GLAVNICA 2,000.000 K
PRIČUVNA ZAKLADA U PRITIČCI 250.000

BANKOVNI ODJEL

PRIMA ULOŽKE NA KNJIŽICE U KONTO KURENTU I ČEK PROMETU; ESKOMPTUJE MJENICE, OBAVLJA INKASO, POHRANJUJE I UPRAVLJA VRIEDNINE. DEVIZE SE PREUZIMLJU NAJKULANTNIJE, IZPLATE NA SVIM MJESTIMA TU I INOZEMSTVA OBAVLJAJU SE - - - BRZO I UZ POVOLJNE UVJETE. - - -

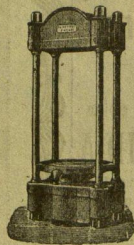
MJENJAČNICA

KUPUJE I PRODAJE DRŽAVNE PAPIRE, RAZTERETNICE, ZALOŽNICE, SREĆKE, VALUTE, KUPONE. PRODAJA SREĆKA NA OBROČNO ODPLAĆIVANJE. OSJEGURANJE PROTI GUBITKU ŽRIEBANJA. REVIZIJA SREĆKA I VRIEDNOSTNIH PAPIRA-BEZPLAT- - - NO. UNOVČENJE KUPONA BEZ ODBITKA. - - -

ULJARSKE STROJEVE KAO I PODPUNE UREĐJAJE U SVAKOJ IZRADBI, NAJFINIJA IZVJEŠĆA, VINSKE PREŠE, SVE VRSTI MOTORA, MLINOVA I GOSPO-
:: :: DARSkih STROJEVA :: ::

RAZAŠILJE

EMANUEL I OSKAR KRAUS

:: TRST, VIA S. NICOLO Br. 2. ::

BRZOJAVI: CARAUS, TRST — TELEFON Br. 2066.

Posjećivanja po našim inžinirima, proračuni i nacrti badava.

SINGER

„66“

== ŠIVAČI STROJ ==
NAJNOVIJI I NAJSAVRŠENIJI.

SINGER

-- ŠIVAČI STROJEVI --

SINGER MOGU SE DOBITI SAMO U NAŠIM VLASTITIM DUĆANIMA.

DRUŠTVO SINGER A. D. ZA ŠIVAČE STROJEVE

ŠIBENIK — GLAVNA ULICA.

Na zahtjev šalju se sve upute. Uzorci vezova! kao i šiveni uzorci šalju se badava i franko.

Za bolestne na želudcu!

Svima, koji prehladom ili prenatrpanjem želudca, užikom slabe, neprobavljive, prehladne ili pretople hrane, te neumjerenišću dobiju želudacni katar, grčeve, bolove, težku probavu i sluz, preporučamo dobar domaći izkušani liek:

„Hubert Ullrich'scher Kräuterwein!“

Ovo biljevitno vino je sok dobrih i zdravih biljka, preparirano sa izvrstnim vinom, te jača i oživljuje probavni sustav, odstranjuje neprobavu, a pomaže praviljenje zdrave krvi. Uporabom ovoga vina u zgodno doba odstranjuje se želudacne bolesti u zametku. Simptomi kao: glavobolja, štucaica, ljutina, nadutost, sluz, bljuvanje, što prate kronične želudacne bolesti, nakon nekoliko dana liečenja nestaju.

ZATVOR i njegove zle posljedice: smalaksanje, kolika, kucavica srca, bezsanica, kao što i zgrušanje krvi u džigericama, hemoroidi, često se izliče brzo sa DR. ULLRICHOVIM biljevnim vinom. — Isto tako i suho bledie lice, slabokrvnost, oslabljenje, koji su posljedica zle probave, slabe krvi i neurednosti u džigerici. Pomaže kod slabog apetita, nervozne uzbudjenosti, nerazpoloženja, glavobolje i bezsanice.

Biljevitno vino podaje oslabljenju tielu novu snagu. Biljevitno vino podize apeti, pomaže probavu i hranivost, kao što i promjenu životnog stofa. — Uskorieje pravljenje krvi, umiruje žive i podize veselje za život. Dokazuju mnoga priznanja i zahvalna pisma.

Hubert Ullrich'scher Kräuterwein može se dobiti u bocama po K 3— i K 4— u ljekarnama Šibenika, Skradina, Zadra, Drišta, Tiesna, Biograda na moru, Benkovca Knina, Vriake, Sinja, Kaštelstarog, Spljeta, te u cijeloj Austro-Ugarskoj.

Takodjer „razasijiti“ ljekarne u Šibeniku 3 i više boca „Kräuterwein“ po originalnoj cieni na sva mjesta Austro-Ugarske.

Čuvajte se patvorenja!

Zahtjevajte izričito:

„Hubert Ullrich'scher Kräuterwein“

Moje biljevitno vino nije nikakva tajna: Njegova sastojana jest: Malaga 450, Vinska zesta 100, Glicerin 100, Crveno vino 240, Sok od jagoda 150, Sok od trešanja 320, Manna 30, Koromac, anis, helensko, amerikansko, eocnatsko i kalumsko kartinje po 10, pomislanje sve skupa.